

YSTADNATUR

*Tema:
Vattnets väg
till havet*

Innehållsförteckning

YstadNatur Nummer 50 Vår 2013

Ledare.....	3
God status på våra vatten – men när?	5
Paddeltur runt sydvästra Skåne	7
”För hans idoga arbete vid åar och sjöar”	9
Kom med i vår fototävling!.....	11
Med Nybroån från källorna till havet.	12
YFS	19
Ny fiskräknare i Nybroån	22
Kornsparv 2012	24
Havsörn 2012.	26
Nästa nummers tema	27
Verksamhetsberättelse 2012	28
Kallelse till kretsstämma.....	34

Redaktion: Bert Rydhagen, Lisbeth Borgström, Ingrid Wilén, Raija Lanås och David Altengård

Grafisk form: David Altengård, kontakt@davidaltengard.se

Omslagsbild: Nybroån fotograferad av David Altengård

Styrelse:

Bert Rydhagen <i>ordförande</i>	0411 169 79	bert.rydhagen@telia.com
Raija Lanås <i>vice ordförande</i>	0700 44 78 16	raija.lanas@sydgym.se
Bengt Celander <i>sekreterare</i>	0411 174 39	bengtcelander@hotmail.com
Lisbeth Borgström <i>kassör</i>	0411 125 16	lisbeth.borgstrom@telia.com
Kurt Ivarsson	0411 188 07	kurt.ivarsson@zeta.telenordia.se
Helén Nilsson	0411 120 45	helen-n@telia.com
Margareta L Nørregård	0411 52 61 30	hage44@swipnet.se
Ingrid Wilén <i>suppleant</i>	0411 727 38	ingrid.viln@telia.com
Per Jersling <i>suppleant</i>	0411 122 87	per.jersling@folksam.se

Adress: NFY c/o Bert Rydhagen, Snapphanegatan 7, 271 36 Ystad **Plusgiro:** 17 06 11-8

Ordföranden har ordet

Jag har vuxit upp vid en bäck

Visserligen rann den på grannarnas marker men det hade ingen betydelse. Alla barn i byn sprang på alla marker. Längs ån låg gårdarnas betesmarker, så man kunde följa den kilometervis utan att hindras av odlad mark. Vad allt kan man inte leka vid en bäck? Det var en ganska liten bäck men ett par djuphålor räckte som badställen för ett gäng småskolebarn. Så småningom började vi fiska. Det gällde att hitta bäcköringarnas gömställen under stenar i bäcken och ta dem med händerna. Ibland hade vi spade och spann med och dämde runt en större sten och öste ut vattnet. Rädda för arbete var vi inte.

Tre fiskarter fanns det, bäcköring, ål och elritsa. Ål var sällsynt – och svår fångad - så bäcköring var vårt byte. Fortfarande kan jag peka ut de stenar i bäcken som det alltid fanns fisk under. Mina minnesbilder från barndomen är ofta sporadiska men

bäcken lever starkt och när jag nu vandrar längs en bäck stärker det min upplevelse.

I Vilhelm Mobergs romaner är Bjurbäcken viktig. Både i Utvandrarerna och Din stund på jorden får bäcken vara bakgrund till viktiga, livsavgörande händelser. I Din stund på jorden är bäcken Albert Carlssons länk till hans beundrade, tidigt döde storebror Sigfrid. I minnet rinner hans barndoms bäck ”i en smal, slingrande fåra genom skogar och ängar i ett annat land. Den har ett mildare sorl än havet. Den går inte fram med starka vågor. Den är ett litet vattendrag som med sin strömfåras ljusa och rena klang blandar sig med bruset från världens största hav.”

Tycker Du att jag går över ån efter vatten? Visst finns det skildringar av bäckar på närmre håll. Fritjof Nilsson Piraten har också både ryssansvärda

och roande skildringar av vad som kan upplevas i en bäck. Både barnets perspektiv och de vuxna badarnas.

Men på något sätt stämmer min känsla för bäcken mer med Mobergs skildringar. Alltså tillbaka till Moberg. När Albert Carlsson vid ett besök i hemtrakten 40 år senare går till bäcken finner han att ”bäcken var utgrävd och i det närmaste uttorkad. Strömmens fåra låg blottad och bar och visade stora fula stenskräv /.../ Dödens lock var lagd över min barndoms bäck.”

Så kan det vara. Om man vill vandra längs en bäck i dag får man leta efter platser som går att vandra. Vissa sträckor är lagda i kulvert. Inga betesdjur hindrar igenväxning och det går ofta inte att komma i närkontakt med bäcken. Vattnet är inte som förr, övergödning påverkar både växter och fisk. Det finns några ställen i vår kommun där man fortfarande kan vandra med behållning men oftast slutar ett försök i besvikelse.

Vi NF i Ystad har länge intresserat oss för våra vatten. Medlemmar i styrelsen har följt HUT Skånes seminarier och studerat vattenprojekt i åar, t.ex Kävlingeåprojektet, där det redan föreligger en slutrapport, och i vår grannkommun Trelleborg - Tullstorpsåprojektet. NF i Tomelilla och Ystad har en medlem i Tomelillas och Ystads Vattenråd för Nybroån, Kabusaån och Tyge å. Där hoppas vi kunna bidra till att projekt startas för att skapa småvatten, förbättra vattenkvalitén och öka den biologiska mångfalden.

Låt oss hoppas att vattenråden och andra myndigheter har framgång i sitt viktiga arbete. Då kan våra barnbarn och barnbarnsbarn uppleva äventyret att växa upp vid en bäck.

Bert Rydhagen

NF i Ystad har sedan sin start haft ett intresse för vatten och vattnets betydelse för biologisk mångfald. På 90-talet lät vi gräva ett tjugotal vatten för grodor och fåglar. I dag är det också vattenkvaliteten i grundvatten, åar, sjöar och hav som är föremål för vårt intresse. Vi följer seminarier och kurser, har en studiecirkel om havsnivåer och har en representant i Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tyge å. På exkursioner och i detta nummer av YstadNatur vill vi visa på de värden vatten har och vilka problem och hot som finns. Naturligtvis finns det mycket mer att säga men utrymmet är begränsat. Vi har mer material men får återkomma. Vi ser gärna att Ni skriver eller talar om Era erfarenheter och tankar kring vatten. Hör av Er – vi längtar efter synpunkter från våra läsare!

God status på våra vatten – men när?

År 2000 togs en gemensam vattenlagstiftning för EU:s medlemsländer och den togs i sin tur av Sveriges riksdag år 2004. Enligt den ska staterna arbeta för att allt vatten – grundvatten, sjöar, vattendrag och hav – når en god ekologisk status. Målen som formulerats är:

- **En god ekologisk och kemisk vattenstatus i alla EU:s länder**
- **Trygga en rättvis och hållbar vattenanvändning**
- **Skydda och förbättra tillståndet i allt vatten**
- **Mildra effekter av torka och översvämningar**
- **En enhetlig skötsel av vatten i Europa.**

För att leda och kontrollera arbetet för bättre vatten har fem vattenmyndigheter bildats i Sverige. Vi tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt, som omfattar Öresund och Östersjön upp till Bråviken. Huvudkontoret ligger i Kalmar och arbetet bedrivs i nära kontakt med länsstyrelserna. Första ”kontrollstation” har satts till 2015. Har inte vattnen nått god ekologisk status då ligger nästa kontroll 2027.

På lokal nivå kan arbetet drivas av vattenråd, där kommuner, företag och organisationer kan mötas och diskutera sig fram till lösningar på vattenfrågor. Vattenrådet är ingen myndighet som kan fatta beslut utan de förslag och idéer som kommer fram måste förankras i t.ex. kommun eller länsstyrelse.

I Ystads kommun finns två vattenråd. Tomelilla och Ystads kommun har

bildat ett gemensamt för Nybroåns, Kabusaåns och Tyge ås avrinningsområden. Förutom kommunerna deltar här bl.a Lunnarps mejeri, Högestads gods, LRF, Nybroåns fiskevårdsförening, Naturskyddsföreningen. Kommunekologen i Tomelilla, Charlotte Lindström, har en del av sin tjänst avsatt för att arbeta med vattenrådet.

Vi är i början av arbetet och har tagit stadgar för rådet och upphandling av kontrollprogram för åarna. Det som nu ligger framför rådet är att diskutera åtgärder. Det kan handla om att skapa småvatten i avrinningsområdet, uppsamlingsdammar för att förhindra översvämningar, förbättra för fiskens vandringar, kanske öppna kulverterade delar och meandra en bäckfåra. Goda exempel finns på andra ställen i Skåne så kunskapsinhämtande blir en viktig del den närmaste tiden.

Bert Rydhagen

Hoppande havsöring. Foto: Kurt Ivarsson

Vattenråd Svartån/ Charlottenlundsbäcken

På initiativ från markägarna bildades år 2009 ett vattenråd för Svartån och Charlottenlundsbäcken väster om Ystad. Vattenrådets medlemmar är representanter för vattenägare, markägare, dikningsföretag och fiskevårdsintressen, men om man är medlem i något av de dikningsföretag som berör Svartån är man automatiskt medlem i vattenrådet. Vattenmyndigheten hade klassat Svartåns vatten som dålig status och markägarna ville få kunskap om orsakerna till detta, bl.a. de höga fosforhalterna i ån. Vattenrådet har nu kartlagt vattenkvaliteten i Svartån och dess tillflöden. Undersökningarna, som varit omfattande, har gjorts som ett examensarbete. Resultaten visar, att speciellt Krageholmssjöns vattenkvalitet är otillfredsställande men även bidraget från Hunnestadsbäcken bidrar till de höga värdena. Utmaningen för vattenrådet är nu hur man ska gå vidare för att förbättra vattenkvaliteten i Svartån med tillflöden.

Siv Bengtsson Lindsjö

Paddeltur runt sydvästra Skåne

*”Vattnet är ett farligt gift, vilket omger Visby stift”
sade – eller skrev – Falstaff Fakir. Han hade delvis rätt.*

Vatten – något man kan bli sjösjuk av, möjligen drunkna i. Jo, man kan färdas på det också – OM man förfogar över farkost. Tycker man oceaner är för stora kan man välja en bäck över den skånska slätten, om man har lämpligt flytetyg. Principiellt ansåg jag nog inte att oceanen är för stor att färdas på, men ändå blev det en bäck över den skånska slätten den gången!

Öresund. Jag tog till höger upp i Kävlingeån. Några möllor fanns i vägen. Men dammbyggnaderna vid dem var långsluttande, klädda med stenbumlingar. Spillvatten rann över men inte våldsammare än att jag kunde klättra upp, dragande kanoten med. När Vombsjön kunde anas tog jag till höger – in i Klingvallsån. Som delvis rann genom betesmarker.

Hästar rusade så långt de kunde komma från ån. Kvigor kom lunkande och ställde sig att begrunda sjöfarten i deras dricksvatten. En av dem vart sint. Vrålade som en retad tjur, kom så nära det bara gick,

huvudet sänkt, hornen kanske två-tre meter från mig. Skuttande i sidled hängde den med - tills taggtråd kom i vägen.

Så över Sövdesjön, upp i ån mot Snogeholm. Delar av strömmen var så tillkorkad av näckrosor att paddling var svårt. Snogeholm. Jag höll till höger vid slottet. Kom in i ån för färd mot nästa sjö. Där avloppen från arbetarbostäderna anslöt till ån fastnade jag i bankar av gegga som luktade kaffesump.

Ellestadsjön, sjön högst upp i systemet. Dags att gå över vattendelaren, över i nästa system. Svarteån nästa. Jo, men närmast Krageholmsjön var den lagd i kulvert. Dags att bära lite till. Jag hittade vatten igen. Om jag paddlade utför Skönadalsfallet? NEJJJ! Framme vid havet höll jag till höger igen. Rundade Svarte badbrygga, fortsatte 50 meter och tog i land. Här hade jag startat paddelturen runt sydvästra Skåne.

Nils Olsson, Svarte.

”För hans idoga arbete vid åar och sjöar”

2003 tilldelades Folke Olsson, Svarte, Sportfiskarnas Skånedistriktets miljöpris på 5000 kr och motiveringen är just den som rubriken ger. Vi, som bara sett en liten del av allt Folke uträttat, vet att det är mer än välförtjänt. NF i Ystad har nämligen också prisat Folke för hans ideella arbete med naturvård med Almlövet. Alltså: ett YN-nummer om våra åar utan något om hans insats är inte tänkbart. Hur började Ditt fiskeintresse?

I början av 60-talet bildades Skönadals Fiskevårds- och Sportfiskeförening. 1963 anordnade den en pimpeltävling på Skönadalssjön. Då visste jag inte mycket om drag och fiske, jag hade metat dammrudor i Svartån - men lyckades vinna tävlingen. Efter det blev jag mer aktiv i föreningen. En uppgift var att vandra längs stränderna och spana efter utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen för fisken. Föreningen tog sig inte an bara Svartån utan även Charlottenlundsbäcken och Kabusaån. Och föreningar med fiskdöd som följd har jag sett under åren. Tjuvfiskare har jag också kommit på eller sett spåren av dem.

Jag vet att Du har gjort annat också för att förbättra för öringen. Vad?

Framför allt i Charlottenlundsbäcken har vi gjort en del för att förbättra lekbottnarna. Genom att lägga stenar som dämmer upp vattnet höjer man vattenståndet och förbättrar syresättningen genom att vattnet får strömma runt stenarna.

Du har också gjort en insats när det gäller föryngringen av öring.

Det stämmer. Skönadalssjön är ju ett hinder både för uppvandrande öring och utvandrande smolt. Vi gjorde försök med märkta smolt som släpptes ovanför Skönadalssjön och bara ca 10 % kom ner till Svartåns mynning.

forts. nästa sida

Därför kläckte jag under en tioårs-period rom hemma i källaren. I ett badkar byggde jag en anläggning med sju-åtta kar som kunde luftas med hjälp av en akvariepump. Speciellt vid kläckningen är syresättningen viktig och man måste också håva upp rester efter äggens höljen. Sköts inte detta noga kan ynglen dö.

När ynglen konsumerat sin gulesäck transporterade jag dem på flakmoped upp till Svartån ovanför Skönadal och satte ut dem på olika platser i Bjäresjö och Skårby. Det handlar om flera hundra tusen yngel under den här tiden.

När det var dags för smolten att vandra ut i havet, ett till två år senare, satte jag en smoltfälla och transporterade dem ut till mynningen av Svartån. Det rör sig om ungefär 25000 smolt som jag gett en lättare väg till havet. Vi har alltid haft gott om öring som vandrat upp i ån så kanske har mitt arbete haft effekt.

En gång har Du demonstrerat elfiske för vår förening. Varför elfiske?

Föreningen köpte in en elfiske-utrustning och den användes för att se hur utvecklingen av öringynglen var. Vi provfiskade på olika sträckor och ont om öringyngel kunde tyda på t.ex. föroreningar och då gällde det

att hitta källan. Vid ett tillfälle hade utsläpp från en gödselanläggning lett till fiskdöd. I Charlottenlundsbäcken, Svartån och Kabusaån provfiskade vi på vissa stationer årligen. En gång inventerade jag hela Svartåns system och jag har också elfiskat i Nybroån.

Har Du hittat något mer än öring vid elfisket?

Ja, stensimpa är vanlig i Nybroån men inte i de andra åarna. Mört, abborre och en del gäddor är vanliga fynd. Av ovanliga fynd kan jag nämna nejonöga i Svartån en gång, där jag också sett den rödlistade arten nissöga.

Vad har varit Din drivkraft i arbetet med åarna?

Framför allt är det mitt naturintresse som gjort att jag tyckt om att gå längs åarna och kunde det göra nytta så var det ännu bättre. Jag fick också ett direkt intresse att följa öringsstammen och göra vad som kunde göras för att förbättra möjligheterna för att den skulle kunna utvecklas. Vinsten i fisketävlingen sporrade också så det blev mer fiske efter det, mest havsfiske efter öring. Så det blev fisk ofta på middagsbordet. Det har verkligen gett mycket positivt att ägna sig åt fiskevård.

Kom med i vår fototävling!

NF i Ystad vill gärna se Dig som deltagare i en naturfotoutställning på Ystads stadsbibliotek. Den är öppen för alla inte yrkesverksamma fotografer.

- Tema: Min upplevelse av naturen.
- Bilderna ska vara påsiktbilder (pappersbilder), gärna monterade på papp eller i passepartout, det underlättar uppsättning på skärmar. Minsta sidan bör vara 20 cm. Fotografens namn, adress och ev. bildtitel på baksidan. Eftersom vi har begränsat utrymme (6 skärmar) tar vi emot max 3 bilder per fotograf. Om inte alla bilder får plats förbehåller sig NF i Ystad rätten att välja bilder för uppsättning.
- Bilderna lämnas på Ystads stadsbibliotek fredagen den 22 mars kl 16.00-17.00, lördagen den 23 mars kl 11.00-12.00 eller skickas till Bert Rydhagen, Snapphanegatan 7, 27136 Ystad.
- Naturfotograf Göran Gustafson kommer att välja fem pristagare. Vinnaren får 500 kr. 2:a-5:e placering 250 kr.
- Vernissage och prisutdelning sker lördagen den 6 april 2013 kl. 11.00, då alla är välkomna. Utställningen pågår tre veckor.
- Bilderna tas ned och kan hämtas lördagen den 27 april på biblioteket. Den som inte kan vara där – meddela hur vi ska återställa bilderna!

NF i Ystad, naturfotogrupp och styrelse

Med Nybroån från källorna till havet

Vilket sammanträffande! Just under de veckor vi i redaktionen arbetade med artiklar om bäckar och åar för det kommande numret av YN råkade jag städa en pappershög på skrivbordet och fann en artikel om Nybroån – från Ystads Allehanda 1947! Jag läste med stigande intresse. Här får vi perspektiv på vad som hänt med synen på hur vi kan hantera våra vatten. Vem signaturen “- t -” är vet jag inte. Bertil Persson, som hämtar ur YA:s arkiv på lördagarna, kände inte till YA så långt tillbaka.

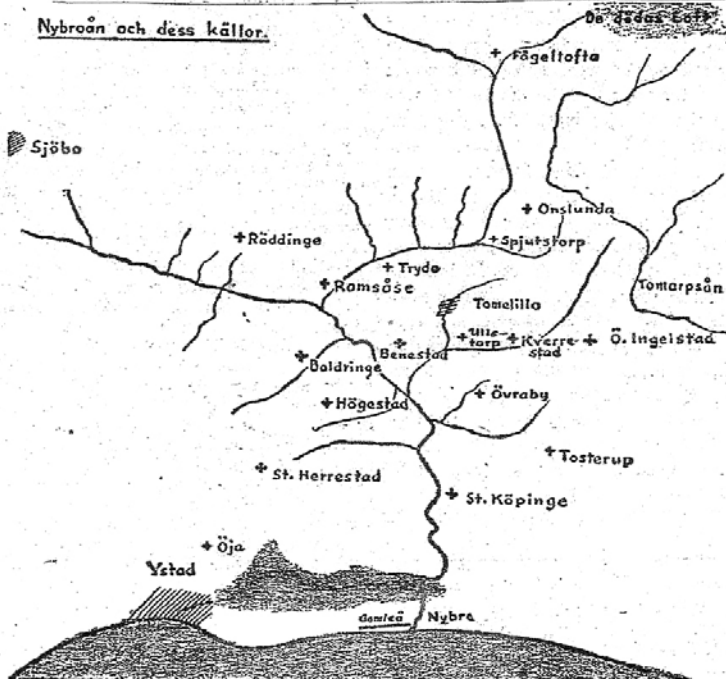
Ett stort tack till YA:s chefredaktör Lars Mohlin som lämnat tillstånd att publicera artikeln. Han tog också med mig till arkivet för att leta upp originalartikeln och gjorde en fräsch kopia.

Ett vattendrag, nästan aldrig så litet, formar topografien i den bygd där det flyter fram. Med sina dalsänkor, krökar och vindlingar och med vegetationen längs dess stränder ger vattendraget liv åt landskapet och karaktär. Människorna, som bo i dess närhet, ge akt varje dag om t.ex. vattenståndet ökar eller minskar, om deras bäck, å eller älv fryser till eller bryter sina isar. Det förbiflytande vattnet blir för landbon vad havet är för kustbon och man vill inte för allt i

världen bli av med sitt kära vattendrag.

Ställer man en fråga till en dylik ortsbobor om vart källorna äro belägna, som mata vattendraget med vatten och åter vatten, så är det inte alltid man får svar på frågan. Ja, man vet, att det är någonstans där och där, men svaret blir inte direkt vägledande. Och ändå kan man ha rätt att tycka, att liksom människorna känna varandra till lynne och härstamning, förtjänar ett

YSTADS ALLEHANDA tisdagen den 30 december 1947

vattendrag, som ger själ och innehåll åt en hel bygd, att mätas med minst samma intresse och vetgirighet.

Nåja, det får vara nog med inledning nu. Jag övergår direkt till Nybroån, den å, som har många kära namn på sin väg mot havet och som når detta vid Ystads sandskogs östligaste del. Ån är den största i Skåne räknat söder om Kävlingeån och Verkeån, den senare för lika vatten med Nybroån eller cirka 1

kbm. pr sekund vid normalvattenstånd. Vid vårflödena kan Nybroån visa upp en strömfåra med 10-16 kbm. vatten i sekunden eller ännu mera. Sitt vatten uppsamlar den från ett omkring 4 kvadratmil stort landområde och huvudfåran bildas av tre mindre åar med alla dess tillflöde. Huvudfåran får nog den å kallas, som har sin grundkälla längst i norr uppe på Linderödsåsen, 4 km. nordväst om

forts. nästa sida

S:t Olof. Här ligger en mosse med det underliga namnet Den Dödas lott, kanske mera bekant under namnet Getinge mosse. Denna sankmark ligger omkring 150 m. över havet och på skilda ställen finnes här källor, som ge upphov till olika vattendrag. Här har vi nu verklig vattendelare: Eljarödsbäcken i norr, Klammersbäck och Södra Rörumsån i öster, i sydost Tomarpsån, i söder Nybroån och ett par km. åt väster Kävlingeåns första lilla blygsamma strömfåra. Onekligen en rätt så intressant trakt denna Den Dödas lott. Nybroån, som här uppe antagligen har ett annat namn, något på bäck, gör ett mycket blygsamt framträdande. Knappt 3 km. gammal vågar den sig helt försagd förbi Fågeltofta kyrkby strax öster om kyrkan. Vandraren och cyklisten märker kanske dess existens men knappast bilisten. Nåväl, 1 km. eller två söderut får den förstärkning av en bäck från Månslundahället, och nu kan den börja sträcka på sig. Genom en vacker, kuperad, odlad och delvis skogbevuxen terräng ringlar den sig söderut och har den första halvmilen sällskap med Tomarpsån, som rinner parallellt 1-2 km. österut. Strax norr om Onslunda skiljas de åt och Spjutstorpsån, om vi redan nu får kalla den så, gör en sväng åt väster och så rakt söderut igen genom Spjutstorps by med kyrka och skola.

Hitintills har vår lilla bäck eller å endast varit till för sin egen skull men här i kyrkbyn får den göra nytta. För många år sedan fann läraren här, att ett friluftsbad kunde anordnas. Det kom till och finns fortfarande kvar, omstrålat av ett otal simmagistrar, kandidater och simmedborgareprov. Många städer och badorter se sig ohjälpligt slagna i resultat, vilket visar, att det finns goda, entusiastiska ledare i Spjutstorp och att vår lilla å börjar duga något till. Här i byn får den ny förstärkning i en bäck, som kommer från grusåsarna öster om Onslunda och på väg mot Tryde komma två bäckar från Tranåshället och en söderifrån. Nu kallas vår å Trydeån och nu är den så stor, att den kan ställa till med lite självsvald, varför Trydeborna lett dess lopp genom en kanal. Nordväst om Tryde får den ytterligare förstärkning genom en bäck från Kåseholms-trakten och nu går färden förbi Ramsåsa till Fyledalen. Vår å kan vara stolt. Fyra kyrkor med tillhörande byar ha en gång långt tillbaka byggts upp i omedelbar närhet eller intill dess strömfåra. Och inte nog med detta. Den börjar så här långt från sin urkälla bli stark nog att hjälpa människorna i deras arbete. Vattenkvarnar börja bli ett nytt inslag i landskapet, där den flyter fram. Än kan den förstås inte dagen i ände draga en underfallskvavn, men får

den bara vila för natten i någon kvarndamm, så går det rätt bra.

Två bäckar från Röddingehållet och en bäck från Tylehögshållet hjälpa till att putsa upp vår å, innan den tar sista stupet ned till Fyledalen för att där möta en ungefär likvärdig broder, Eriksdalsån. Denna sistnämnda har inte vandrat så långt som vår å. Borta åt Sjöbohållet har den sett dagens ljus och många småbäckar från Fyledalens sluttningar ha matat den med vatten. Den har haft många svårigheter att slå sig fram. Fallhöjden har varit ringa, endast en 4 eller 5 m genom hela dalen, och det har mest varit att stå och stampa bland vass och säv. Människorna ha också ibland lagt hinder i vägen i form av fiskdammar m.m. Den har på nära håll fått se, huru man i Fyledalens norra sluttning gräver fram kolflötser och s.k. vitsandflötser, dessa senare f.n. mest viktiga, enär man ur dem genom tvättning utvinner kvartssand, viktig för vår glasindustri, och genom en uppslamlings- och utfällningsmetod utvinnes finaste kaolinlera, oumbärlig för vår porslins-tillverkning. Eriksdalsån får mottaga allt avloppsvatten från denna anläggning, men det tycks icke vara till skada för åvattnets kvalité. Just här vid Fyleverken är det liv och rörelse, men annars är det rätt så

enformigt för en å är i dalen. De små bäckarna och icke minst Kurremöllabäcken pigga upp tillvaron, men ån är ändock så sömnig, att den drager Trydeån, när de mötes, med i sin sömngångare-takt och gemensamt söka de sedan efter utfartsvägar mot havet. Under sitt sökande lämnar Fyleån, som den gemensamma åfåran kallas, efter sig serpentiner och bukter. I dess krökar uppstå virvlar, som fördjupa bottnen och här ha gäddorna sitt tillhåll. Här i Fyledalen finnas också verk (sågverk) och tegelbruk, så nog har ån även här sitt att göra.

Neråt Lyckås träffar Fyleån på Baldringebäcken, vattenrik så att den står med en numera nedlagd ovanfallskvarn, Kullemölla, och närmast Benestad uppe från det beryktade området för Benestadtuffen skynda flera rännilar ned för den branta sluttningen medförande sitt kalkrika vatten. En företagsam man ledde 100 år eller mera tillbaka i tiden dessa småbäckar tillsammans i en storbäck, som fick driva också här en kvarn av ovanfallstyp. Än i dag synes här rester i form av kvarnstenar o. dyl. efter den gamla kvarnen. Skvaltemölla kallad.

forts. nästa sida

Det är storstilad natur här i Fyledalen och ån hjälper till att skapa den ena idyllen efter den andra på sin väg åt öster. Den blir alltmera bestämdare och djupare i sin fåra och stora alar kanta här och där dess stränder. Utför gamla raserade kvarndammar går färden, och så ett tu tre heter den inte Fyleån längre utan Allevadsån. Det är rart och vackert här vid Allevads-kvarn och den gamla bron, men inte stanna, bara vidare. En ny bäck från backarna sydost om Högstads kyrkby tages upp i förbifarten. Rätt nära skymtas nu Nedraby gamla kyrkoruin och strax väster om denna möter Kvärrestadsån. Det blir inga fräsande virvlar där de mötas. Med äkta skånsk sälllighet flyta de båda åarna tillsammans och bilda en strömfåra, nu gärna kallad Nedrabyån.

Kvärrestadsån har vandrat omkring en och en halv mil, innan den möter storebror här nere vid Nedraby. Omkring 2 km. norr om Smedstorps slottspark och nästan inne i Tomarpsåns regioner flyter den upp, går sedan söderut men svänger väster om Ö. Ingelstad åt höger och går genom en väldig dalsänka väster ut. En och annan liten bäck piggar upp tillvaron, men annars går det makligt fram här i Kvärrestads- och Djupadalssänkan. Människorna har t.o.m. genom dikningsföretag sökt hjälpa den i sin framfart.

Det är svårt att tänka sig, att denna lilla å orkat att en gång skapa denna dalformation. Fyledalen är ju en ren förkastningsspricka, men alla tecken tyda på att Djupadalssänkan är en erosionsprodukt. Troligen och säkerligen har en gång vid landisens nedsmältning en jökellälv gjort det egentliga grov- och förarbetet här.

Kvärrestadsån har under de senaste 50 åren haft många bekymmer. Uppe från Kumlabergshället har den under tidernas lopp fått mottaga en rätt så vattenrik bäck, som under buller och bång stått på huvudet utför Adelsbergsbackarna. So en dag började människorna att bygga kring mellersta loppet av Välabäcken, som den kallas. På kort tid växte ett livviktigt samhälle upp. Alla problem kunde lösas av friska gåpåarkrafter, men avloppsfrågan var för svår. Men experimenterade och experimenterade. Men resultatet blev inte så bra. Det märktes kanske bäst om man en varm sommardag passerade bron över Kvärrestadsån å den nya vägen Övraby-Tomelilla. Här nere i dalen låg ständigt ett luftskikt av skämd luft. Med förhållandena obekanta sällskap i bil, som kom vägen fram, började här nere i dalen helt hastigt se frågande på varandra. Innan man med största hastighet fick ned bilfönstren, hade bilen hunnit ur det skämda luftskiktet och frisk

luft strömmade in. Nåja, för dem som färdades vägen mera än en gång, klarades mysteriet upp tämligen fort, men det torde finnas av dem, som under den tiden helt apropå korsade dalen, att de än i dag går och bär på sina misstankar.

Det var en mörk tid, en fasornas tid för Kvärrestadsån. Den fick gråa hår på kuppen och färgade även sin storebror Allevadsån i en grå otäck kulör. Kreaturen nedåt Örupshället vägrade att dricka av åvattnet och en stank låg längs hela ådalen ända ut till havet. Människorna i farozonen funderade på att flytta till andra trakter. Då tog man steget fullt ut i samhället däruppe på backen och byggde ett modernt reningsverk. Det blev genast bättre och snart någorlunda bra, och så har Kvärrestadsån, som så oförskyllt fått lida, åter börjat kunna se folk i ögonen.

Från ängarna nedanför Örupsgården faller terrängen starkt och ån skyndar fort ner mot Nedraby. På vägen hinner den med att driva en kvarn, Nymölla och så är den strax nere och förenar sig med Allevadsån. Nu har ån fått sin egentliga storlek, som förstås ytterligare ökas, sedan ån nedåt Svenstorp mottagit Vallabäcken och Övrabybäcken från öster och en mindre bäck från

St. Herrestadshället. Vid Munkamöllan är ån, som vi slutgiltigt kalla Nybroån, stor nog att med 1,8 m. fall driva en turbin, utvecklande cirka 25-30 hästkrafter. Denna kraftenergi utnyttjas numera för sågning av virke för möbel-tillverkning m.m. Samma turbinstyrka eller mera tages ut vid kvarnställena Svenstorps mölla, Köpingemölla och Barevad. Som i regel äro dessa kvarnställen vackra och trivsamma med sina kvarndammar. Ådalen nedåt St. Köpinge till och förbi samma kyrkoby är också synnerligen vacker.

Vid Köpingsbro sockerfabrik får ån lämna sin tribut i form av stora mängder vatten till fyllnad av rännor, som föra betorna från upplagringsplatsen in till bettvätten. Den stora sprutan, som spolar ned betorna från järnvägsvagnarna, tar ensamt den 125 liter vatten i sekunden. Men den tål gott dessa åderlätningar. Vid branden i augusti å sockerfabriken hade den att mata bortåt 10-talet brandsprutor, men hade gott orkat med ett 30-tal sprutor, innan den riskerade sina ut mitt i augustitorkan.

forts. nästa sida

Ån ger fabriken rent vatten men får i utbyte s.k. slamvatten. Detta har icke någon egentlig lukt, men för fiskbeståndet i ån ut till havet är det naturligtvis ödeläggande. Det blir inga höstvandringar upp i Nybroån av laxöring, en fisksort som ån var rik på för endast omkring 50 år sedan. Det är ju tråkigt, sjufallt tråkigt, att våra förr så friska och fiskrika vattendrag i all sin skönhet skola vara avloppsledningar för samhällen och fabriker, men det är väl knappast något att göra åt saken, något måste ju offras och då så!

Ute vid havet får vår å, som vi nu följt från källorna till dess utlopp, taga upp en sista strid, icke mot människorna utan mot havet själv. Detta söker vid sydoststormar ständigt stänga in ån bakom sandbankar. Ibland tvingas ån att följa strandvallen något 100-tal meter bortåt Sandskogen, men så fort stormen bedarrat, åter ån med ettrig envishet sig åter ut och tar sin gamla plats. Att havet någon gång segrar mera än för en dag visar den sävfyllda åbädd, Gamleå kallad, som delvis inne i Sandskogen sträcker sig 1-1,5 km väster ut, räknat från nuvarande åmynning. Här gick ån fram tills den för omkring 100 år sedan bröt sig genom strandvallen öster ut. Enligt en teori, som en föredragshållare - har tråkigt nog glömt bort namnet

- vid ett föredrag i Ystad lancerade, så har en gång tillbaka eller vid tiden för staden Ystads uppkomst mäktiga strandvallar legat längs hela kusten från Nybro och väster ut.

Ån tvingades då att fylla sänkan norr om nuvarande Sandskogen med vatten, därav områdets nuvarande absoluta jämnhet, och först där staden nu ligger bröt den sig ut i havet. Ligger det icke då också nära till hands att antaga, att ån, vad namn den nu hade på den tiden, med sin större vattenmängd mera än den s.k. Klosterbäcken kunnat brukas som något slags hamn och därmed lagt första grunden till Ystads sjö- och stapelstad?

Är nu denna sista teori riktig och allt tyder på, att så verkligen är fallet, så kan Nybroån till sina övriga lagrar även lägga denna sista. Kyrkor, byar, kvarnar och fabriker kanta dess väg mot havet, visande vad ån betytt och betyder för de bygder dess källor genomströmmar.

- t -

Ur Ystads Allehanda 30/12 1947

YFS

Nybroåns mynning. Foto: David Altengård

Ystadortens Fiskevårds- och Sportfiskeklubb bildades den 4:de april 1949. Nybroån, som före det moderna samhällets utbyggnad var en mycket fiskrik å, drabbades hårt av utsläpp från industrier och samhällen. De svåraste föroreningarna kom från sockerbruket i Köpingebro och Tomelilla samhälle. Andra föroreningskällor var en jästfabrik, en stärkelsefabrik samt jordbruk.

Då arbetet med Nybroån startades, var långa sträckor starkt förorenade. Ån var i så dåligt skick att ingen regelbunden reproduktion av havsöring förekom. Havsöringen var under en 20-årsperiod i stort sett helt utslagen i Nybroån. Fiskevårdsarbetet inleddes under den då nyvalde ordföranden, Nils Ehnбом.

Ett stort antal arrendekontrakt skrevs med fiskerättsägarna i Nybroån. Föreningens medlemmar utförde ett enormt arbete under många år. Efter påtryckningar från Nils Ehnбом, började såväl Köpingebro sockerbruk,

Tomelilla samhälle och Ystads stad också att stödja arbetet. Sockerbruket slutförde utbyggnad av kulvertering 1967. Problemet med det varma och syrefattiga spillvattnet var sålunda löst. Även kommunerna har deltagit med utbyggnad av spillvatten och avloppsnätet.

En egen kläckningsanläggning för havsöring byggdes vid Munkamöllan. Efter något år visade sig denna inte hålla "mättet", varför en ny byggdes uppe i Fyledalen. Den första låg alldeles intill ån, medan den andra låg i ett mindre men aldrig sinande källflöde till ån.

Den senare hade en kapacitet på ca 250.000 st yngel per år. Yngel och rom köptes även in från Verkeån. Arbetet var långt ifrån problemfritt. Flera gånger slogs de utsatta ynglen ut av föroreningar, men arbetet fortsatte oförtrutet.

forts. nästa sida

Under denna period sattes mer än sex miljoner yngel ut i Nybroån och dess biflöden. Havsöringen började så försiktigt att återvända för naturlig reproduktion i ån. Vid det tidigare avelsarbete lades det vinning om att framförallt odla fram den särskilda "Nybroöringen", en havsöringstyp med färre fläckar utmed sidorna.

En stor årensning utfördes 1973, då en sträcka på 7 km av ån åtgärdades. Efter rensningen lades över 700 kubikmeter sten ut för att skapa ståndplatser för öringen. Fram till 1988 hade föreningen satsat cirka 900 000 kronor och minst 25 000 arbetstimmar på fiskevårdande åtgärder.

1994 utfördes stora rensningsarbeten på kortfiskesträckan. Grävning, utläggning av ståndstenar, säkringar av en del kurvor och upprensning över huvud taget gjordes. För att hålla denna sträcka i toppskick för de fiskande, läggs det årligen ner många hundra frivilliga arbetstimmar i underhåll.

1995 åtgärdades vandringshinder i Kullemöllaån. Denna å, rinner till uppe i Fyledalen. En ca 20m lång kulvertering avlägsnades och ersattes med en naturlig forssträcka. Flera kilometer lek och uppväxtområden blev åter tillgängligt för havsöringen.

Vid nästa projekt 1996 åtgärdades vandringshinder vid Allevadsmölla och Munkamöllan. Åtgärderna resulterade i att havsöringen nu kan vandra obehindrat förbi fallen, oavsett vilket vattenflöde som råder. Detta är en mycket viktig strategi, för att fisken skall komma längst ut till de yttersta förgreningarna i vattensystemet och nå de värdefulla produktionsplatserna där.

Efter dessa arbeten, satsade föreningen **1997** sina resurser på att inventera den viktiga reproduktions-ån Trydeån. Inventeringen gjordes mycket grundligt vilket resulterade i en omfattande och viktig information om åns status.

Årets stora projekt **1998**, var åtgärd av vandringshinder vid Köpingemölla. Detta var den sista stora "proppen" i åsystemet. Den gamla laxtrappan byttes ut mot en naturligare c:a 200m lång forssträcka. Så att fisken kunde simmande ta sig förbi, i stället för att hoppa i fallet med svårigheter beroende på vattenflödet.

1999 firade YFS 50-års jubileum och lät tillverka ett eget klubbblem i tyg till medlemmarna att bära och samtliga medlemmar som medverkat genom åren fick sina namn ingraverade på silver plåtar som sedan fästes på en fisk snidad

i trä. Årets stora projekt var inventeringen av Örupån gjord av fiskeribiologen Robert Versa. Alla mins den stora stormen på hösten som blåste sönder kassodlingarna över i Danmark och släppte loss närmare 1000 ton feta regnbågar varav åtskilliga ton steg i Nybroån.

År **2000** minns alla som regnbågsfiskets år. Närmare 1126 st feta regnbågar landades i Nybroån med en vikt på mellan 3-7 kg. Det var samma år som 60% av taket på fiskvillan rammades av höststormen och fick vingar.

År **2001** fick YFS en ny fiskräknare monterad uppe i Sockerbruket så nu hade vi bättre och säkrare kontroll på öringen när den vandrade upp från havet på höstarna för sin lek.

2002 var året när trappan i Barevad förändrades till en fiskväg för öringarna.

2007 var året då sträckan mellan broarna blev bemannad av får som hjälpte till att skörda björnlokan som hade rotat sig på området. Samma år gjorde medlemmarna en stor insatts på sockerbrukets mark genom att röja upp alla stormfällda träd som låg över ån.

2009 lades cirka 60 ton lekmaterial ut vid gamla lekplatsen och uppöver, vilket visade sig senare på hösten hade gjort nytta för den lekande öringen.

2010 fortsatte YFS iordningställande av lekplatser denna gång uppe vid Köpingemölla. Ett par hundra meter förberedes till utläggning av lekmaterial. Cirka 40 ton lekmaterial lade ut innan hösten och öringen kom, och därtill planterades ett 20-tal alar för beskuggning av området.

2011 lades ytterligare 60 ton lekmaterial ut på Köpingemöllaområdet vilket åter har gjort sträckan brukbar för öringlek. Cirka ett 80 tal alar planterades på den nedre sträckan av Nybroån som med tiden kommer att beskugga ån och hindra växtligheten.

Åren framöver kommer YFS att iordningställa flera lekplatser och förbättra ytterligare för havsöringen i Nybroån.

*Hämtat från YFS:s webbplats:
www.nybroan.se*

A black and white photograph of water with ripples. A shark fin is visible on the left side, and two dark spots are visible in the middle of the water. The text is overlaid on the upper part of the image.

Ny fiskräknare i Nybroån

Under hösten påbörjades arbetet med att installera en ny fiskräknare i Nybroån. Räknaren är belägen vid platsen för den gamla bruksdammen vid det numera nedlagda sockerbruket i Köpingebro. I den gamla dammen som nu är utrivnen har det funnits en fiskväg där fisk har räknats sedan 1950-talet. Då var Nybroån ett av landets mest berömda vattenrestaureringsobjekt som man lyckats återuppväcka från ett dött avloppsdike till en tillfrisknande å med ett ökande havsöringbestånd.

Fiskbeståndets utveckling behövde följas och utvärderas. Därför räknades såväl uppvandrande lekfiskar som utvandrande smolt (öringungar anpassade för ett liv i havet). Räkningen skedde manuellt och var mycket arbetsintensiv. Under vissa perioder kunde det passera flera hundra stora havsöringar per dygn som skulle mätas och registreras. Som mest räknades närmare 12 000 uppvandrande havsöringar på en säsong. Det är en imponerande siffra med tanke på att fiskarna väger i genomsnitt 2,5-3 kg. På våren räknades de utvandrande öringungarna i en särskild fälla för utvandrande fisk. Med tiden kom den manuella räkningen att ersättas av en automatisk fiskräknare som endast räknade uppvandrande fiskar. Den var emellertid känslig för störningar

och krävde en omfattande tillsyn. Dessutom kunde man inte vara säker på att alla registreringar verkligen var fiskar. Luftbubblor, grenar och annat skräp kunde ibland registreras som fisk. De senaste åren fungerade räknaren allt sämre och från 2010 togs räknaren ur drift. Samtidigt inleddes diskussioner med länsstyrelsen om möjligheterna att installera en ny modern räknare med fotofunktion.

Hösten 2012 påbörjades så arbetet med att förbereda för den nya räknaren. Den kommer att kunna räkna såväl uppvandrande som utvandrande fiskar och registrerar fisken såväl med en infraröd sensor som med en kamera.

forts. nästa sida

Räknaren kommer att installeras på ett sådant sätt att alla fiskarter ska kunna passera, även så kallade simsvaga arter som till exempel mört, idabborre och gädda. Därför har den gamla dammen rivits ut och kommer att ersättas med en så kallad stigränna som fiskarna kan följa upp genom räknaren. På våren kan räknaren väntas så att de utvandrande havsöringsmolten kan räknas. På så sätt kan man följa hur Nybroåns havsöringsbestånd utvecklas över tiden och i kombination med elfiskeundersökningar i vattendraget får man en god bild över beståndsutvecklingen. Nybroån kommer att kunna fungera som ett indexvattendrag för de sydliga havsöringsbestånden. På köpet har man blivit

av med den gamla bruksdammen som utgjorde ett vandringshinder för många fisk- och djurarter. Det bästa med den nya räknaren är att den kommer att kopplas upp mot internet så att det blir möjligt att följa fiskvandringen via datorn. Varje fisk som passerar kommer att filmas och det blir möjligt att se vilken art samt i vissa fall även vilket kön fisken har.

Anders Karlsson, YFS

Kornsparv 2012

Ljusning på kornsparvsfronten

Kornsparvsåret 2012, öster Ystad, blev betydligt ljusare än året innan. Då lyckades jag endast konstatera två säkra häckningar. Den ena öster Borrby och den andra vid Valleberga kyrka (Anser 1-2012). Nu kan jag summera totalt 8 mer eller mindre säkra häckningar, som jag fann. Därtill lyckades borrbybon Thommy

Ward finna ytterligare två bon - även om ett av dem tycks ha varit en misslyckad bosättning. Förutom de iakttagna paren, med antingen ungmätning, föda i näbben, eller parning, i närheten av sannolik boplats, såg jag ytterligare 6 par och 8 ensamma revirhävdande hanar. Mycket talar väl för att åtminstone

något ytterligare par lyckades häcka utan att jag kunde notera den framgången. Därmed torde hela beståndet, som enligt Fåglarna i Sverige 2012, uppskattas till 40 par, befinna sig på en stabil men något lägre nivå. Dock begränsad till området öster Ystad. Med en geografiskt utbredning från Ingelstorps socken i väster, med bl a två par vid gården Granhill, det ena i potatisfält det andra i sockerbeter. Till den mest östra häckningen vid Gislövshammar där Thommy Ward den 15 juni finner ett bo med fragment av skal i en hästhage.

Själv såg jag också 2-3 par som uppehöll sig norr om Tykeån, en klassisk kornsparvslokal mellan Hagestad Mossaväg och Hagestad Möllleväg. Trots en handfull besök på platsen lyckades jag aldrig konstatera häckning. Men jag håller den (de) för sannolika. Möjliga terränger för häckning var sockerbeter, havre, korn och naturbeten. Häckningsterrängen 2012 var; sockerbeter 3 par, ängsmark/beten 2, potatis 1, oklar 3.

De under häckningen sedda kornsparvarna torde svara väl mot den vinterflock som kunde ses vid Hammar/Kåseberga vintern 2011-2012. Vid Hammar fanns ett otröskat s k vinterfält, 2,5 hektar med insädd av solros, havre och korn. Där

ser jag som mest 90 kornsparvar den 4 februari. Då hade den första snön lagt sig och fåglarna tycktes ditlockade av 200 kg ovan snön utlagt korn. Även till nu stundande vinter finns ett liknande fält, därtill i närheten av det förra. Fastigheten Hammar 13, näst sista gården, norr vägen, mot Kåseberga. För dem som är hågade att söka sig en titt på det samlade (?) svenska kornsparvsbeståndet.

Kurt Ivarsson

kurt.ivarsson@zete.telenordia.se

För senaste nytt besök NFY:s webbplats

Naturskyddsforeningen Ystad

Välkommen till NF Ystad

Få berg i Ystadområdet:
 Häckningsterräng
 Vinterflock
 Vinterflockens utbredning
 Vinterflockens utbredning
 Vinterflockens utbredning

Välkommen till NF Ystad

Välkommen till NF Ystad. Vi är en lokal förening som arbetar för att skydda naturen i Ystad. Vi har ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn.

Välkommen till NF Ystad

Välkommen till NF Ystad. Vi är en lokal förening som arbetar för att skydda naturen i Ystad. Vi har ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn.

Välkommen till NF Ystad

Välkommen till NF Ystad. Vi är en lokal förening som arbetar för att skydda naturen i Ystad. Vi har ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn. Vi har också ett stort område med naturbeten, sockerbeter, havre och korn.

www.naturskyddsforeningen.se/ystad

Havsörn 2012

Stabilt på havsörnsfronten

För ovanlighetens skulle hittades inget nytt havsörnsrevir under året, 2012. Antalet revir blev det samma som året innan 20. Då lyckades 14 par med häckningen. Antalet ungar bedömdes till mellan 24 och 28. Årets häckning blev likartad. Av de 20 kända reviren lyckades 13 par få fram 24 ungar. Av dem blev 13 ringmärkta. Utfallet av häckning blev okänt för 5 par i norra Skåne medan ett bo i Snogeholmssjön förblev outnyttjat och ett rede i N Åsum blåste ned under vårvintern. Huruvida det tomma boet i Snogeholmssjön är ett tecken på att örnparet flyttat till näraliggande Ellestadssjön är en obesvarad fråga.

Hur som haver fick det paret i år fram två ungar som kunde ringmärkas av Björn Helander. Konflikten mellan havsörn och storskarv är värd några rader. Skarvförekomsten i Ellestadssjön (där fågeln först etablerade sig vid återkomsten till Skåne, 63 bon 1991, Fåglar i Skåne, 1994) blev helt uttraderad efter några års ?samvaro? med havsörnspar som häckade i näraliggande Krageholmssjön. Att de hämtade skarvungar till boet på Lybeck fick jag se vid ett par tillfällen. Skarvarna valde så småningom att flytta ett stycke norrut till Snogeholmssjön. Där det då ännu inte fanns någon havsörnsäckning. År 2006, enligt skarvinventer-

ingen fanns 457 par i den sjön, den tredje största kolonin i Skåne. 2012 hade antalet par minskat till 83. Trots att häckningen av örn vid sjön, mig veterligen inte förekommit sedan 2010. Kommer skarven nu åter sedan örnarna flyttat till Ellestadsjön? Skarvetableringen vid Torsjö i Skurups kommun är kanske ett tecken på avsaknad av havsörnshäckning i närheten. Men säkra kan skarvarna inte vara. Det är inte långt till havsörnsrevir vid närheten av Näsbyholmssjön. Även skarvkolonin på ön Gisör i Västra Ringsjön verkar gå mot en kollaps?

(Anser 3/2012) enligt senaste skarv-inventeringen. Även här misstänker man att havsörnen kan kan ett finger (eller klo) med i det spelet. Skarvarna får väl hålla till i västra Skåne, som på Hallands Väderö och Eskilstorps holme, Vellinge där än så länge inga regelbunda förekomster av havsörn tycks finnas. I övrigt ser det trångt ut i Skåne för skarvarna där minst 20 havsörnspar tycks hålla ett tämligen säkert bestånd.

Kurt Ivarsson

kurt.ivarsson@zete.telenordia.se

Nästa nummers tema

NFY 40 år

Jo, föreningen har nått en mogen ålder, och av medlemsantalet att döma har den fortfarande en viss attraktion. I september 1973 hölls de första träffarna och hösten 2013 kommer det att markeras på något sätt – ännu inte bestämt. Nästa nummer av YN blir ett jubileumsnummer, som kommer att ge glimtar ur föreningens historia. Om någon av Er, läsare, har något att berätta, minnen av resor eller exkursioner, synpunkter på våra insatser eller något om vår kommande inriktning – hör av Er! Men vänta inte för länge! Vi bör ha en plan för vår tidskrift redan i april. Skriv eller ring och berätta så skriver vi! Vi ser fram emot Era bidrag.

Redaktionen

Verksamhetsberättelse 2012

Naturskyddsföreningen i Ystad är lokalförening inom Svenska Naturskyddsföreningen och dess länsförbund, Naturskyddsföreningen i Skåne.

Naturskyddsföreningen i Ystad har under året samarbetat med Naturskyddsföreningens lokalkretsar i Tomelilla, Skurup, Sjöbo, Simrishamn och Trelleborg.

Exkursioner, föredrag och bildvisningar har dessutom arrangerats tillsammans med Studiefrämjandet och Naturskyddsföreningarna i Tomelilla, Sjöbo, Simrishamn och Skurup, föreningar med verksamhet i Sandskogen, Korpen, Friluftsförbundet, KFUM-scouterna, Ystads Ridklubb, Planteringsvännerna, KfV Ystad, Ystads Handikappråd-HSO, Ystads Orienteringsklubb.

Representation

Naturskyddsföreningens i Ystad styrelse 2012:
Bert Rydhagen, ordf., Raija Lanås, v. ordf.,
Bengt Celandér, sekreterare, Lisbeth
Borgström, kassör, Kurt Ivarsson, Margareta
Lennartsson Nørregård, Helen Nilsson.
Suppleanter: Ingrid Wilén, Per Jersling.

Revisorer: Kerstin Nilsson och Berit Larsson.
Suppleanter: Birgit Andersson och Bo Nilsson.

Naturskyddsföreningens i Ystad
representant till Naturskyddsföreningens
riksstämma: Årsmötet beslöt lämna styrelsen
befogenhet att utse representant.

Naturskyddsföreningens i Ystad
representanter vid NF:s i Skåne årsmöte:
Årsmötet beslöt lämna styrelsen befogenhet
att utse representanter.

Naturskyddsföreningens i Ystad ledamot NF:s i
Skåne kretsrad: Årsmötet beslöt lämna
styrelsen befogenhet att utse representant.

Naturskyddsföreningens i Ystad valberedning:
Sven Persson, Sigun Rix och Göran Prahll.

Årsmöten, styrelsemöten

Naturskyddsföreningens i Ystad årsmöte hölls
den 21 mars 2012. Ledamöter i styrelsen samt
ordförande i styrelsen, tillika föreningen,
valdes.

Sven Gaunitz och Bert Rydhagen deltog i
Naturskyddsföreningens i Sverige årsmöte i
Falkenberg den 15-17 juni.

Naturskyddsföreningen i Ystad har haft 11
ordinarie sammanträden. Två extramöten har
behandlat kommunala planer. YN:s redaktion
har haft fem möten.

Medlemmar

Naturskyddsföreningen i Ystad hade vid 2012
års utgång 496 medlemmar.

Kronhjortar som sågs under Trettondagsslunken 2012. Foto: Lisbeth Borgström

Exkursioner, föreläsningar, m.m.

6 januari

Trettondagsslunken. 31 personer samlades på parkeringen i Ystad och vid Gydarps anslöt 20 personer från Tomelilla Naturskyddsförening. I ett strålande solsken men kall vind väntade vi på den första naturupplevelsen. Häger, grågäss, storskrake syntes i Sövdesjön. Längre österut längs våtmarkerna följde vi en blå kärnhök längs ån när vi plötsligt fick se en hind komma rusande över fältet. Strax efter dök 9 kronhjortar upp i samma riktning som hinden. Vi fick också se den mäktiga havsörnen samt en kungsörn. En mycket fin lunk med Kurt Ivarsson som guide.

19 februari

Under ledning av Kurt Ivarsson var vi 17 personer som vintervandrade längs med Lyckostigen i Fyledalen. Nötväckan sjöng och på andra sidan dalen betade kronhjortar. I ån fanns både gräsänder och krickor. Vi fick där uppleva en fantastisk, samtidig uppvisning av 2 havsörnar och 3 kungsörnar, seglande över backarna med korparna jagande efter sig.

27 februari

40 personer kom för att lyssna på Dr Anna Perssons föredrag "Humlor och bin i jordbrukslandskapet". Vildbin, humlor och solitära bin, är viktiga pollinerare. Vildbin är en nyckelgrupp för ekosystemfunktion och hållbar utveckling i jordbrukslandskapet.

17 mars

Denna lördag ägnades åt att röja i Skarviken inför betes säsongen. Efter några timmars hårt arbete av våra medlemmar hade betesmarken utökats med några hundra kvadratmeter inför kommande betessäsong. En mycket bra arbetsinsats av de knappt 10 personer som var på plats.

21 mars

Årsmötet avhöll med sedvanliga förhandlingar. Mötet avslutades med att Ingrid Wilén visade bilder från sina "Möten i naturen". En resa från fåglar i egna trädgården till tigrar i Indien.

1 april

25-30 personer vandrade längs Sandhammarens strand. Ute till havs kom ejderstrecken i rad. Likaså gravänder, småskrak och ett sträck prutgå. Kurt Ivarsson ledde vandringen.

22 april

I ett konstant regnande vandrade vi, 22 personer, runt i skogarna och bland våtmarkerna i Borstakärr och fick se dovhjort, sävsparv, större hackspett, snatterand, glada, ladusvala, sädesärta, skarv, kanadagås, havsörn och en grågäsfamilj med 5 nykläckta ungar.

6 maj

Floragruppen guidade i Navröds mosse 19 personer. Vandringen i detta område i Krageholmsskogen gick i vårlig grönska. Vi samlades vid den gamla eken som är 6,90 m i omkrets och ca 400 år gammal. Under eken finns ett grävlingryt. Ramslöken doftade i området.

16 maj

Under ledning av Christian Ejlertsson hälsade 32 personer näktergal och andra sångare välkomna till Sandskogen. Vandringen gick längs Gamleå och vid Marietorp. Bofink, grå flugsnappare, grönsångare, gök, knölsvan, koltrast, ladusvala, lövsångare, näktergal, rödhake, rörsångare, sothöna, strandskata,

svarthätta, sädesärta, talgoxe, taltrast, trädgårdssångare hördes.

26 maj

Botanikgruppen deltog i Länsstyrelsens besök på Hammars backar. Sammanlagt 30 personer följde experter och fick se sandglim och sandtimotej.

31 maj

Kerstin Svensson och Lisbeth Borgström deltog i Länsstyrelsens exkursion i nyanlagd våtmark Säljeröds mosse.

3 juni

Gökotta i Hagestad naturreservat.

Termometern +4 grader vilket kan vara skäl att bara tio personer dök upp till gökottan. Något tam fågelsång, men åtskilliga sågs och hördes, t.ex. trädgårdssångare, lövsångare, gransångare, härmsångare, svarthätta, gulsparv, törnskata, större hackspett. Christian Ejlertsson var vår ledare i år.

5 juni

Årets "Naturatt" firade vi tillsammans med våra grannkretsar vid Snogeholmssjön. I väntan på mörkret berättade Rune Gerell om Skånes fladdermöss. Vi fick både se och höra några olika arter fladdermöss när mörkret lagt sig över skog och sjö, som den sällsynta fladdermusen Barbastell. Årets naturatt var en samexkursion med Färs- och Tomelilla-kretsens och lockade över 40 personer.

17 juni

Årets "Vilda blommornas dag" var förlagd till Bäckhalladalen, Simrishamn men blev inställd då det saknades bilar att komma dit.

19 augusti

Insekternas dag i Christinehofs Ekopark. 2 personer deltog.

25 augusti

Vi var 16 personer som cyklade på den nylagda cykelleden hela vägen från Ystad till Skarviken. Vi såg betesdjuren där en ko gick med sin kalv. Någon berättade om att det syntes säl utanför kusten. Blåstången är en god indikator på att miljön är god.

9 september

I över två decennier har Sandskogens Dag arrangerats av NFY tillsammans med andra föreningar med verksamhet i Sandskogen. I år var våra medarrangörer: Korpen Ystad, KFUM-scouterna, Planteringsvännerna, Friluftsrådet, Ystads Allehanda, Ystads Ridklubb, Ystads orienteringsklubb, Katastrofhjälp Fåglar och Vilt.

13 september

Vi fick höra 3-4 kronhjortar bröla där ute i mörkret vid Baldringe kyrka. En av dem var väldigt nära. Mellan brölandet kunde vi höra en kattuggla ropa. Det var en mäktig känsla att stå där i mörkret, se några stjärnor falla och höra dessa djur – men inte se dem. Stort tack till Tomelillakretsen som arrangerade denna exkursion.

7 oktober

Flyttfågelsträcken var få vid Sandhammaren. Stellan Amzoll berättade om flyttningen. 30 personer var närvarande.

18 oktober

Två intressanta dagar med kretsen i Trelleborg som firade sitt 60 års jubileum. Under punkten Havsnivåhöjningar - hur påverkas vår kust - berättade Bert Rydhagen och Kerstin Svensson från Ystadkretsen om klimataktiviteten där vi målade förmodad strandlinje på St. Östergatan i Ystad. Hans Hansson, professor i teknisk vattenresurslära på LTH, berättade bl.a. hur de med "Sand på strand" lyckats kvarhålla sanden vid Ystads Saltsjöbad.

21 oktober

18 personer deltog i söndagens exkursion i Skogshejdan. Dimman låg tät. Inne i hejdan där vildsvinen bök upp gräsytan. Paul Axelsson berättade hur Skogshejdan liksom andra fåladsmarker är en rest av det gamla samhällets utmarker.

5 november

Göran Gustafson visar bilder och berättar om Polens historia. Norrreportskolans matsal 42 personer kom och lyssnade.

11 november

Åvandringen längs Nybroån samlade 17 personer. Anders Karlsson och David Altengård ledde vandringen.

25 november

Krageholmsvandring till Ellestadsjön. 13 personer. Storskrakeflock i sjön och 3 havsörnar över skogen. Kurt Ivarsson ledde vandringen.

5 december

Årets bilder i Tomeilla. 7 personer från Ystad där tre visade bilder.

Skrivelser

18 januari

Överklagande: detaljplan för del av Solbacken 2:1 vid Sjöborondellen.

Från Jordbruksverket. Vårt överklagande av beslut om utbetalning för betesmarker och slätterängar återvisas till länsstyrelsen.

8 februari

Till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Ystads kommun. Yttrande över Program till Detaljplan för Kristianstad 2 m.fl. i Ystads kommun.

13 februari

Till Plan o Bygg, Samhällsbyggnadsnämnden, Ystads kommun. Yttrande över Fördjupad översiktsplan, Öja gård.

11 mars

Till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Ystads kommun. Yttrande över Program till detaljplan för Öja 16:17 m.m.

25 april

Yttrande över Naturvårdsprogram för Ystads kommun.

28 maj

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Yttrande över områdesbestämmelser för del av området kring Öja mosse.

28 maj

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Yttrande över detaljplan för Valleberga 6:52 i Peppinge.

28 maj

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Yttrande över program till detaljplan för Lilla Tvären 1:4 och del av Lilla Tvären 1:5.

28 maj

Yttrande Över Områdesbestämmelser för en del av området kring Hagestads mosse.

3 juli

Till Länsstyrelsen ang återbetalning av gårdsstöd.

13 september

Yttrande över Detaljplan för Sandskogen 2:28 m.fl (Saltsjöbaden).

26 oktober

Yttrande över program till detaljplan för Herrestad 69:11 i Sandskogen.

28 oktober

Yttrande över Fördjupad översiktsplan för Köpingebro.

Sammanträden, konferenser m.m.**31 januari**

Bert Rydhagen talade om ekosystemtjänster för Rotary, Tomelilla.

2 februari

Raija Lanås deltog i kurs om plan- och bygglagen i Hässleholm.

14 februari

Lisbeth Borgström, Margareta Nørregård, John Nørregård och Bert Rydhagen deltog i vattenmöte med HUT Skåne/Länsstyrelsen i Kristianstad.

22 februari

Bert Rydhagen visade bilder från Ystads natur vid en träff på Flintebrohemmet, Skurup.

6 mars

Bert Rydhagen talde om ekosystemtjänster för Rotary, Sjöbo.

7 mars

Bert Rydhagen träffade Per Landén och Tomas Persson och skrev avtal om fortsatt bete i Skarviken.

3 maj

Margareta Nørregård deltog i turistnärlings-träff.

7 maj

Årsmöte med Vattenråd för Nybroån, Kabusaån och Tyge å. Kurt Ivarsson och Bert Rydhagen deltog.

8 maj

Paul Axelsson och Kurt Ivarsson deltog i möte med skötselrådet för Skogshejdan.

31 maj

Raija Lanas och Bert Rydhagen deltog i Vattenrådets studieresa Från källan till havet längs Nybroån.

3 juni

Bert Rydhagen talade om Dag Hammarskölds park och biologisk mångfald vid familjeutflykt för Socialdemokraterna.

28 augusti

Bert Rydhagen deltog i sammanträde med Vattenråd för Nybroån, Kabusaån och Tyge å.

11 september

Lisbeth Borgström, Margareta Nörregård och Bert Rydhagen deltog i vattenmöte med HUT Skåne och Länsstyrelsen i Malmö.

24 september

Raija Lanas och Ingrid Wilén deltog i informationsmöte om vattenskyddsområden, anordnat av LRF.

18-19 oktober

Lisbeth Borgström, Gudrun Ejlertsson, Kerstin Svensson och Bert Rydhagen deltog i seminarier i Trelleborg med anledning av NF:s i Trelleborg 60-årsjubileum.

29 oktober

Bert Rydhagen deltog i styrelsemöte med Vattenråd för Nybroån, Kabusaån och Tyge å.

20 november

Margareta Nörregård och Bert Rydhagen deltog i vattenmöte med Hut Skåne och Länsstyrelsen i Kävlinge.

Övrigt naturvårdsarbete.

Första sommaren utan ansvar för stängsel m.m. i Skarviken har gått enligt planen. Fem nötkreatur, varav en kalv har betat på ången. Röjning genomfördes som vanligt på våren, då en liten skara gjorde ett stort arbete.

Hassellunden är numera under kommunens ansvar och slåtter har skett två gånger.

Kommunornitolog är Kurt Ivarsson med speciellt ansvar för kornsparv och havsörn.

Klimatcirkeln har fortsatt under året och förutom havsnivåer har cirkeln börjat studera möjligheter att spara energi i boendet. En planerad studiedag i Lund blev en föreläsning i Trelleborg av Hans Hansson om hur man bemästrar havsnivåhöjningen. Fyra medlemmar av cirkeln besökte ett tvådagars seminarium i Trelleborg 18-19 okt, som bl.a. klimatförändringens konsekvenser.

Botanikcirkeln träffades under vår-försommar och fortsatte bl.a. inventering av sin ruta.

Raija Lanas har gjort en uppföljningskontroll på Willys av Bra Miljövalsortimentet.

Tack!

Vi i styrelsen i NF i Ystad vill tacka alla som tillsammans med oss som arbetar för en god miljö och en rik natur i Ystads kommun. Deltagare i studiecirkel och exkursioner och andra arrangemang är en förutsättning för att vi ska nå ut med våra insatser. Vi ser också det ekonomiska bidrag som flyter in som ett stöd för vårt arbete. Vi hoppas på fortsatt intresse under jubileumsåret 2013.

*För styrelsen i Naturskyddsföreningen i Ystad
Bert Rydhagen, ordf*

Kallelse till kretsstämma

Medlemmarna i Naturskyddsföreningen i Ystad kallas härmed till ordinarie kretsstämma (årsmöte) onsdagen den 20 mars klockan 19.00 i Norrreportskolans matsal. Efter mötet visar Ragnar Andrén bilder på temat "Na-Turliga bilder".

Dagordning

1. Val av ordförande för stämman.
2. Val av sekreterare för stämman.
3. Val av två protokollsjusterare att jämte mötesordföranden justera protokollet.
4. Fråga om stämmans stadgeenliga utlysande
5. Styrelsens verksamhetsberättelse och ekonomiska berättelse.
6. Revisorernas berättelse.
7. Fastställande av resultat- och balansräkningar.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående års förvaltning.
9. Beslut om antalet styrelsemedlemmar och suppleanter och mandatperiod för dessa.
10. Val av ordförande för kretsen, tillika styrelsen.
11. Val av övriga styrelseledamöter och suppleanter:
 - a/ hälften av styrelseledamöterna på ett år
 - b/ övriga styrelseledamöter på två år
 - c/ en styrelsesuppleant på ett år
 - d/ övriga styrelsesuppleanter på två år
12. Ev. fyllnadsval.
13. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
14. Val tre ledamöter i valberedningen.
15. Ärenden som väckts genom motion.
16. Ärenden som styrelsen förelägger stämman samt ev. övriga ärenden.
17. Stämmans avslutande.

Ny bok

Lättfattligt och underhållande beskrivs i boken alla kryp som lever i och kring trädet när det är ungt, när det är lite äldre, när det är gammalt och när det har dött och fallit. Bakom utgivningen står CBM, Centrum för biologisk mångfald, WWF samt Naturskyddsföreningen. *Tips från Sven Persson*

Bygdebonus

Bygdens framtid är vår gemensamma framtid. Därför kommer vi att fortsätta återinvestera en del av vår vinst här. Alla våra kunder bidrar till lokal tillväxt.

Läs mer på www.sparbankensyd.se

Sparbanken Syd

YSTAD SIMRISHAMN TOMELILLA KIVIK BORRBY MALMÖ

Fotlisan

Fotvård - Medicinsk, auktoriserad fotterapeut.

Eva Hultberg

Tel 0411-177 50

Jag finns på Lurendrejargränd 1 (bakom Sagahuset).

Handikappvänligt

Hur mår dina fötter?

Jag erbjuder
medicinsk fotvård
i min nyrenoverade
handikappanpassade
salong

**Välkommen
att ringa för
tidsbokning!**

Kristina Persson

Dipl. Med. Fotvårdsspecialist

*Kyrkogårdsgatan 17 B
271 31 Ystad*

0702-01 97 01

Allt för Dina husdjur

YSTADS ZOOLOGISKA

Tegnergatan 1, Ystad
Tel 0411 - 163 85

VÄLKOMMEN TILL

**STANS AUKTORISERADE
HÄLSOBUTIK**

STORTORGET 12
YSTAD
Tel 0411/109 69

FISKE SPORTBODEN

— ALLT INOM FISKE OCH FRITID —

Fiske och Sportboden har satsat ännu mer på friluftslivsprodukter.

Vi säljer Haglöfs, Pinewood, Didriksson, Merrell, Salomon, Viking, Tretorn m. fl.

Hjärtligt Välkomna

Medlemsbilder

Räv vid Revhusen - Jonn Leffman

Nybroån - Raija Lanas

Talgoxe - Ingrid Wilén

*Glöm inte att anmäla
Ditt bidrag till vårens
stora fototävling*

Mer information på sida 11

*Nästa nummers tema:
NFY 40 år*

